TSUE

YASHIL

Yashil iqtisodiyot&taraqqiyot ilmiy-elektron jurnal

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O‘z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig‘i o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI 44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o‘g‘li

TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE’MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH 48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna

“INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALAR VA “YASHIL IQTISODIYOT” TAMOYILLARI ASOSIDA G‘ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH 53
Turayeva Gulizahro

АНАЛИЗ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ) 57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли

KICHIK BIZNES RIVOJINI TA’MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI 62
G‘aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna

KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO‘LLARI 67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich

INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH 73
Mustafoyev Akbar Mustafo o‘g‘li

MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO‘LLARI 78
Maxkamov Ibrayim, Jo‘raboyeva Shohida Kamoliddin qizi

REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI 83
Abduxalilova Laylo To‘xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI 87
Sodikov Zokir Rustamovich

YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG‘BATLAR VA ULARNING NATIJALARI 92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi

MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI 97
G‘aniyev Baydulla Toshmurodovich

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ 101
Даулетиярова Шахло

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА 109
Кадирова Хадича Тураевна

XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O‘ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR 115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev

O‘ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo‘ldoshali o‘g‘li

HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI 133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna

QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI 136
Musayeva Shoira Azimovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH 144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich

O‘ZBEKISTON SUG‘URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI 149
Madraximov Ilxom Kamilovich

FOYDA SOLIG‘INING O‘ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI 154
Zaripov Xusan Baxodirovich

AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH 159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

OLIY TA’LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH 163
Jalilov Jamshid G‘anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o‘g‘li

MINTAQA SANOAT TARMOG‘I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 168
Xayitboev Abror Quvondiqovich

РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН 174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи

KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV 180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna

BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI 184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o‘g‘li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG‘LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI 189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich

TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI 194
Alimov Umid O‘ktambayevich

MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO‘SIQLARI 200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi

KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI 207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog‘at Xo‘jabekova

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ 212
Остонов Егамберди

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI 218
Xakimova Xulkar Xamidovna

QORAQALPOG‘ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI 224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich

OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O‘RNI 230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna

SUN’IY INTELLEKT ASOSIDA O‘ZBEKISTON OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI 234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich

XIZMAT KO‘RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI 238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna

BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI 242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHIYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI 251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI

Abdullayev Zafarbek Safibullayevich
Namangan davlat universiteti
Menejment kafedrasi dotsent v.b.,
iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)
zafarbek.abdullayev555@gmail.com
ORCID: 0009-0000-2685-5398

Annotatsiya. Ushbu maqolada 2026-yil uchun O‘zbekiston davlat byudjeti loyihasi asosida mamlakatning soliq siyosatining amaldagi holati va istiqbollari tahlil qilinadi. Tadqiqotda foyda solig‘i (15%), qo‘shilgan qiymat solig‘i (12%) va boshqa asosiy soliq stavkalari o‘zgarishsiz qolgan sharoitda byudjet daromadlarining shakllanishi, ularning tarkibi va prognoz ko‘rsatkichlari batafsil yoritiladi. Shuningdek, sanoat, qishloq xo‘jaligi va xizmat ko‘rsatish tarmoqlarida soliqqa tortishning amaldagi mexanizmlari, mintaqalar kesimidagi farqlar va ularning iqtisodiy ta’siri tahlil qilinadi. Xalqaro taqqoslash doirasida Qozog‘iston, Gruziya va Polsha misolida korporativ soliq, daromad solig‘i hamda QQS bo‘yicha qo‘llanilayotgan stavkalar va soliq bazasini shakllantirish mexanizmlari solishtiriladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston, soliq siyosati, byudjet loyihasi, soliq stavkalari, daromadlar tarkibi, tarmoqlar bo‘yicha soliq, soliq imtiyozlari, xalqaro solishtirma, ijtimoiy ta’sir.

Abstract. This article analyzes the current state and future prospects of Uzbekistan’s tax policy based on the 2026 state budget draft. The study examines in detail the formation of budget revenues under unchanged tax rates-including corporate income tax (15%), value-added tax (12%), and other key taxes-along with their structure and forecast indicators. It further explores existing taxation approaches in the industrial, agricultural, and service sectors, regional disparities, and their economic implications. Within an international comparative framework, tax rates and mechanisms for forming the tax base in Kazakhstan, Georgia, and Poland-specifically regarding corporate tax, personal income tax, and VAT-are thoroughly compared.

Key words: Uzbekistan, tax policy, budget draft, tax rates, revenue structure, sectoral taxation, tax incentives, international comparison, social impact.

Аннотация. В данной статье анализируются текущее состояние и перспективы налоговой политики Республики Узбекистан на основе проекта государственного бюджета на 2026 год. В исследовании подробно рассматривается формирование доходов бюджета при неизменных ставках налога на прибыль (15%), налога на добавленную стоимость (12%) и других ключевых налогов, а также структура и прогнозные показатели доходной части. Кроме того, изучаются действующие подходы к налогообложению в промышленности, сельском хозяйстве и сфере услуг, региональные различия и их экономическое воздействие. В международном сравнении приведён анализ налоговых ставок и механизмов формирования налоговой базы по корпоративному налогу, подоходному налогу и НДС на примере Казахстана, Грузии и Польши.

Ключевые слова: Узбекистан, налоговая политика, проект бюджета, налоговые ставки, структура доходов, отраслевое налогообложение, налоговые льготы, международное сравнение, социальное воздействие.

KIRISH

O‘zbekiston iqtisodiyotida so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan fiskal islohotlar davlat moliyasini boshqarish tizimini bosqichma-bosqich modernizatsiya qilishga, soliq ma’murchiligini takomillashtirishga va byudjet barqarorligini kuchaytirishga qaratilgan. Xususan, 2026-yilgi Davlat byudjeti loyihasi mamlakatning

iqtisodiy rivojlanish strategiyasi bilan uyg‘un holda ishlab chiqilib, fiskal siyosatning o‘sishni rag‘batlantirish, soliq yukini maqbullashtirish va byudjet tushumlarining barqarorligini ta’minlashga qaratilgan ustuvor yo‘nalishlarini aks ettiradi. Mazkur jarayonlar sharoitida soliq siyosati nafaqat byudjet daromadlari shakllanishining asosiy omili, balki makroiqtisodiy muvozanatni saqlash, investitsion muhitni yaxshilash va iqtisodiy faollikni qo‘llab-quvvatlashda ham muhim rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston 2026-yilgi Davlat byudjetini 2025-yil yakuniy holatiga mo‘ljallab ishlab chiqdi. Ushbu byudjet loyihasida yalpi ichki mahsulot (YIM) hajmi 1976,3 trillion so‘m, o‘sish sur’ati 6,6% ko‘zda tutilgan. Davlat byudjeti daromadlari 368,9 trln so‘m, xarajatlari esa 402,4 trln so‘m prognoz qilinmoqda [1].

Soliq siyosati mazkur prognoz va iqtisodiy maqsadlar doirasida muhim omil hisoblanadi. Maqsadimiz, 2026-yilgi soliq siyosati tarkibini, asosiy soliq stavkalarini, daromadlar balansini va ijtimoiy oqibatlarini puxta tahlil qilib, mavjud muammolar va ularni hal etish bo‘yicha aniq tavsiyalar berishdir. Tadqiqot obyekti O‘zbekiston Respublikasi soliq-soliqqa bo‘g‘liq munosabatlari va byudjet daromadlari hisoblanadi. Tadqiqot predmeti sifatida 2026-yilgi soliq siyosati tanlab olingan. Vazifalar qatorida 2026-yil soliq stavkalarining o‘zgarishi, soliq tushumlarining tarkibi va prognozi, tarmoqlar va mintaqalar kesimida soliq siyosati, shuningdek, xalqaro tajriba asosida solishtirma tahlil kiritilgan.

2026-yil uchun belgilangan asosiy fiskal parametrlar, xususan soliq stavkalarining o‘zgarishsiz saqlanishi, fiskal yukni keskin oshirmagan holda iqtisodiy o‘sish manbalaridan tushumlarga tayanishga qaratilgan ehtiyotkor yondashuvni anglatadi. Shu bilan birga, soliq tushumlarining tarkibiy tuzilmasini, tarmoqlar va mintaqalar bo‘yicha farqlarni, soliq imtiyozlarining samaradorligini hamda soliq ma’murchiligi imkoniyatlarini chuqur tahlil qilish zarurati kuchaymoqda. Bu omillar davlat byudjeti barqarorligi va fiskal siyosatning uzoq muddatli ta’sirini aniqlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Soliq siyosati, fiskal barqarorlik va davlat byudjeti daromadlarini shakllantirish bo‘yicha milliy va xorijiy adabiyotlarda keng ko‘lamli ilmiy izlanishlar olib borilgan. Mahalliy tadqiqotlarda asosan O‘zbekiston soliq tizimida amalga oshirilgan islohotlar, soliq ma’murchiligi samaradorligi, yashirin iqtisodiyot ulushi va soliq imtiyozlarining iqtisodiy faollikka ta’siri chuqur tahlil qilingan. Iqtisodiy tadqiqot institutlari, Soliq qo‘mitasi huzuridagi ilmiy markazlar hamda Moliya vazirligining yillik hisobotlari soliq tushumlari dinamikasi, tarmoqlar kesimidagi soliq yukining taqsimlanishi va byudjet parametrlarini prognozlash metodologiyasiga oid muhim ma’lumotlarni taqdim etadi.

Mavzuni o‘rganishda xorijiy va mahalliy manbalar tahlil qilindi. Xorijiy adabiyotlarda soliq tizimi tarkibi chuqur tahlil etiladi. Masalan, Baker & McKenzie firmasi Qozog‘istonning yangi soliq kodeksini sharhlab, 2026-yildan boshlab asosiy stavkalar saqlanib qolishi, banklar va qimor biznesi uchun CIT stavkasining 25 foizgacha oshirilishi hamda QQSning 12 foizdan 16 foizgacha ko‘tarilishi rejalashtirilganini ta’kidlaydi [2].

Xalqaro adabiyotlarda soliq tizimining samaradorligi, asosan soliq stavkalari va soliq bazasi o‘rtasidagi optimal nisbat, raqamlashtirish jarayonlarining soliq intizomiga ta’siri, fiskal konsolidatsiya strategiyalari hamda soliq yukining iqtisodiy o‘sishga ko‘rsatadigan ta’siri nuqtai nazaridan o‘rganiladi.

Louis Kaplowning The Theory of Taxation and Public Economics nomli fundamental asarida soliq siyosati va jamoat iqtisodiyoti bo‘yicha integratsiyalashgan nazariy yondashuv, turli fiskal instrumentlar va ularning ijtimoiy hamda iqtisodiy oqibatlari batafsil tahlil etilgan [3].

Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg‘armasi (XVJ), OECD va Global Economy kabi tashkilotlar tomonidan e’lon qilinadigan statistik ma’lumotnomalar korporativ soliq, QQS, daromad solig‘i va tarmoqlar bo‘yicha soliq tushumlarining xalqaro taqqoslanadigan bazasini yaratadi. Ushbu manbalar Polsha, Qozog‘iston va Gruziya kabi davlatlarning soliq siyosati, soliq stavkalari, soliq bazasi shakllanish mexanizmlari hamda fiskal barqarorlik borasidagi tajribalarni o‘rganish imkonini beradi.

Xalqaro taqqoslamalarda PWC va OECD ma’lumotlari muhim o‘rin tutadi. Masalan, OECDning 2023-yilgi ma’lumotlariga ko‘ra, Qozog‘istonda soliq tushumlarining eng katta ulushi – 28,5 foiz – korporativ daromad solig‘i hissasiga to‘g‘ri kelgan, ikkinchi o‘rinda esa tovar va xizmatlarga soliq (25,2 foiz) qayd etilgan. Gruziyada soliq tushumining 41,4 foizi QQSdan, 30,8 foizi esa jismoniy shaxslar daromad solig‘idan shakllangan [4].

Polshada esa soliq tizimi konsumtsion va ijtimoiy to‘lovlarga asoslangan bo‘lib, VAT 23 foiz, PIT 12-32 foiz oralig‘ida belgilangan, ijtimoiy badallar esa katta ulushni egallaydi. Mahalliy manbalarda soliq siyosati bo‘yicha davlat qarorlari va ularning amaliy tahlili keng yoritilgan. Xususan, Prezident tomonidan 2025-yildan boshlab soliq islohotlari doirasida asosan QQS va aksizlarda o‘zgarish bo‘lmasligi, ayrim imtiyozlar – yer solig‘ini indeksatsiya qilish, IT-parklarga berilgan imtiyozlarni uzaytirish va boshqalar – joriy etilishi qayd etilgan.

Zarif O. Axrorovning Foydani optimal soliqqa tortishning nazariy asoslari nomli ilmiy ishida korporativ soliq, foyda soliqlarining iqtisodiy samaradorligi va soliqqa tortish tizimining optimal dizayni batafsil tahlil qilingan [5].

Hukumat portali orqali e’lon qilingan “Fuqarolar uchun byudjet” materiallari, Soliq qo‘mitasi va Moliya vazirligi hisobotlari ham mazkur tadqiqot uchun muhim axborot manbai bo‘ldi. Shuningdek, mustaqil tadqiqotlarda soliq

ma’murchiligini takomillashtirish, byudjet barqarorligini oshirish, soliq tushumlarining barqarorligini ta’minlash masalalari keng yoritiladi.

Adabiyotlar va hujjatlar soliq stavkalari, soliq bazasini kengaytirish va soliq imtiyozlari o‘rtasidagi muvozanat masalalarida mavjud qarama-qarshiliklarni ko‘rsatadi. Mazkur maqolada ushbu jihatlar chuqur tahlil qilinib, milliy soliq siyosatining samaradorligini oshirish bo‘yicha ilmiy asoslangan xulosalar shakllantirishga intilindi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot 2026-yil Davlat byudjeti loyihasi va soliq siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar asosida olib borildi. Asosiy manba sifatida O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan e’lon qilingan “Fuqarolar uchun byudjet” hisobotlari, amaldagi Soliq kodeksi, shuningdek Vazirlar Mahkamasining soliq va byudjet jarayoniga doir qarorlari foydalanildi. Soliq tushumlari dinamikasi, byudjet daromadlari tarkibi va makroiqtisodiy ko‘rsatkichlarga oid statistik ma’lumotlar O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi hamda Davlat soliq qo‘mitasining ochiq ma’lumotlar bazasidan olindi.

Xalqaro solishtirma tahlilni amalga oshirishda OECD, YeTTI (Yevropa Tiklanish va Taraqqiyot Instituti) va yirik xalqaro konsalting kompaniyalari - Baker & McKenzie, PwC, EY tomonidan tayyorlangan sharh va hisobotlar metodik manba sifatida jalb qilindi. Bu manbalar O‘zbekiston soliq siyosatini mintaqaviy va global standartlar bilan taqqoslash imkonini berdi.

Tadqiqot jarayonida bir nechta ilmiy yondashuvlar qo‘llanildi:

1. Iqtisodiy tahlil usuli - soliq tushumlarining o‘sishi, byudjet daromadlarining tarkibiy o‘zgarishlari va soliq stavkalari ta’sirini baholashda qo‘llandi;
2. Solishtirma (komparativ) tahlil usuli - O‘zbekiston soliq siyosati boshqa davlatlar amaliyoti bilan qiyoslab o‘rganildi;
3. Grafik-analitik usul - statistik ma’lumotlarni vizual ko‘rinishda ifodalash maqsadida trend chiziqlari, sektorli diagrammalar va ustunli grafiklardan foydalanildi;
4. Normativ-huquqiy tahlil - soliq stavkalari, imtiyozlar va ularning yuridik asoslari amaldagi qonunchilik hujjatlari orqali o‘rganildi;
5. Ekspert yondashuvi elementlari - xalqaro moliyaviy tashkilotlar tahlillari orqali mavjud siyosatning kuchli va zaif tomonlari baholandi.

Ma’lumotlarni qayta ishlashda ularning ishonchliligi, aniqligi va bir-biriga mosligi tekshirildi. Shuningdek, ikkilamchi manbalardan olingan ma’lumotlar birlamchi rasmiy hisobotlar bilan solishtirilib verifikatsiya qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil shuni ko‘rsatdiki, 2026-yil Davlat byudjeti loyihasida asosiy soliq stavkalari o‘zgarishsiz qolganiga qaramay, soliq tushumlarining o‘sish prognozi asosan soliq bazasining kengayishi, iqtisodiy faollikning tiklanishi va raqamlashtirilgan soliq nazoratining kuchayishiga tayanadi. Foyda solig‘idan prognoz tushumlar korxonalar rentabelligi oshishi hisobiga, QQS tushumlari esa ichki iste’mol va qayd etilgan aylanma ortishi hisobiga shakllanishi kutilmoqda. Quyidagi rasm orqali ushbu tendentsiyalarning ehtimoliy foiz ko‘rsatkichlarini ko‘rishimiz mumkin bo‘ladi.

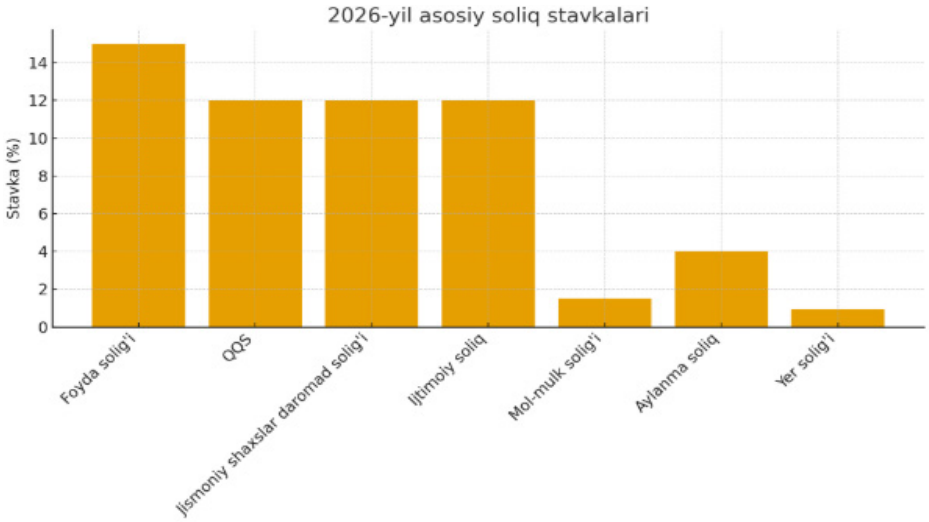

1-rasm. Asosiy soliqlar bo‘yicha 2026-yil stavkalari tuzilmasi

2026-yil uchun asosiy soliq stavkalari o‘tgan yildagi kabi saqlanib qoldiriladi. Prezident qarorlariga muvofiq soliq tizimidagi bazaviy stavkalar - foyda solig‘i 15%, QQS 12%, jismoniy shaxslar daromad solig‘i 12%, ijtimoiy soliq 12% (byudjet tashkilotlari uchun 25%) o‘zgarmaydi. Shuningdek, yuridik shaxslar mol-mulk solig‘i 1,5%, aylanma soliq 4%, qishloq xo‘jaligi yerlariga yer solig‘i yerning me’yoriy qiymatiga 0,95% qilib belgilangan [6]. Bu yuqoridagi barcha o‘zgarishlar kichik tadbirkorlikni rag‘batlantirishga qaratilgan.

Tahlil qilingan ma’lumotlar soliq tushumlari tarkibida QQS ulushining yildan yilga barqaror oshib borayotganini, aksincha, aksiz solig‘i va bojxona to‘lovlari ulushining qisqarayotganini ko‘rsatdi. Bu fiskal baza tarkibining modernizatsiyalashayotganini bildiradi.

Qozog‘iston, Gruziya va Gruziya soliq tizimlari bilan qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda qo‘llanilayotgan asosiy soliq stavkalari mintaqa uchun xos bo‘lgan diapazonda bo‘lsada, soliq bazasini shakllantirish va kengaytirish mexanizmlarida sezilarli farqlar mavjud.

1-jadval. Qozog‘iston va Gruziya soliq tizimlari solishtirma tahlili

Ko‘rsatkichlar	Qozog‘iston (2026 dan boshlab)	Gruziya (2023–2024 amaldagi)
Korporativ daromad solig‘i (CIT)	20% (asosiy), ayrim sohalarda 25%	15%
QQS (VAT)	12% → 16% ga oshiriladi	18%
Jismoniy shaxslar daromad solig‘i (PIT)	Progressiv 10–15%	15%
Foydaning soliqqa tortilishi	Taqsimlanmagan foyda soliqqa tortiladi	“Estoncha model”: taqsimlanmagan foyda soliqqa tortilmaydi
Byudjet tushumlarida QQS ulushi	-	41,4% (OECD, 2023)
Byudjet tushumlarida PIT ulushi	-	30,8%
Izoh	Soliq yukini maqsadli oshirish va ijtimoiy adolatni kuchaytirish yo‘nalishi	Soddalashtirilgan model va investitsiyani rag‘batlantirish

Polshada soliq yukining asosiy o‘ziga xosligi ijtimoiy xarajatlarning keng qamrovliligi bilan bog‘liq. Korporativ soliq yirik korxonalar uchun 19%, kichik biznes subyektlari uchun 9% qilib belgilangan. Jismoniy shaxslar daromad solig‘i ikki bosqichli (12% va 32%) tizim asosida yuritiladi, QQSning asosiy stavkasi esa 23% bo‘lib, ayrim mahsulot turlariga 8% va 5% lik pasaytirilgan stavkalar qo‘llanadi [7, 9].

Umumiy solishtirish natijalari shundan dalolat beradiki, O‘zbekiston past soliq stavkalari orqali iqtisodiy faollikni qo‘llab-quvvatlash va barqaror daromad bazasini shakllantirishni maqsad qilgan. Biroq G‘arb va ayrim rivojlanayotgan davlatlarda progressiv soliq tizimi, ijtimoiy himoya dasturlari va keng qamrovli fiskal mexanizmlar soliq tushumlarining barqarorligini ta’minlab keladi.

Rasmiy statistik ma’lumotlar 2024-yilda bir qator hududlarda soliq tushumlarining sezilarli darajada oshganini ko‘rsatadi: Toshkent shahrida 27 foiz, Sirdaryo viloyatida 25 foiz va Toshkent viloyatida 23 foizlik o‘sish qayd etilgan. Shunga qaramay, tasdiqlangan byudjet loyihasida mintaqaviy soliq siyosatiga oid alohida farqlashtirilgan choralar nazarda tutilmagan bo‘lib, amaldagi asosiy soliq stavkalari respublika bo‘yicha yagona tartibda qo‘llanadi. Mahalliy byudjet manbalarining asosiy qismini tashkil etadigan yer va mol-mulk soliqlari bo‘yicha ayrim vakolatlar hududlar kesimida farqlanishi mumkin, biroq 2026-yil uchun belgilangan tartibda ularning ulushi past bo‘lib qolishi qayd etilgan. Shuningdek, qishloq va shahar yerlarining soliq stavkalari me’yoriy qiymatga nisbatan mahalliy hokimliklar tomonidan belgilanishi mumkin bo‘lsa-da, 2026-yil byudjet loyihasi bu ko‘rsatkichlarning o‘zgarmasligini tasdiqlaydi.

Mavjud soliq siyosati ijtimoiy adolat va kambag‘allik darajasiga to‘g‘ridan to‘g‘ri ta’sir etadi. O‘zbekistonda barcha daromad toifalari uchun yagona 12 foizlik stavkaning qo‘llanilishi progressiv soliq tizimining shakllanmasligiga olib kelib, past daromadli qatlamlarga qo‘shimcha soliq yengilliklari berish imkoniyatini cheklaydi. Shu bilan birga, hukumat maqsadli guruhlarni qo‘llab-quvvatlash uchun muayyan imtiyozlar mexanizmini qo‘llaydi. Masalan, kichik tadbirkorlik subyektlariga ilk faoliyat yili davomida QQSdan va ayrim soliqlardan ozod etilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqorida amalga oshirilgan tahlillar 2026-yilgi Davlat byudjeti loyihasida soliq siyosati ehtiyotkor va barqarorlikka yo‘naltirilgan yondashuv asosida shakllantirilganini ko‘rsatadi. Asosiy soliq stavkalarining o‘zgarmasligi fiskal yukning keskin oshishining oldini olish, biznes faoliyatini qo‘llab-quvvatlash hamda iqtisodiy o‘sish manbalarini ichki faollik va yalpi talabga bog‘lash strategiyasidan dalolat beradi. Shu bilan birga, soliq

bazasining kengayishi, soliq ma'murchiligining raqamlashtirilishi va iste'mol bozoridagi faollik QQS va foyda solig'i tushumlarining barqaror o'sishini ta'minlovchi asosiy omillar sifatida qayd etildi.

Xalqaro tajriba bilan qiyosiy tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, O'zbekiston soliq stavkalari bo'yicha mintaqa miqyosida raqobatbardosh pozitsiyani saqlab turibdi, biroq soliq bazasini shakllantirish, progressivlik tamoyillarini qo'llash va ijtimoiy himoyaga asoslangan fiskal mexanizmlarni kengaytirish borasida rivojlangan davlatlar amaliyotidan sezilarli orqada qolmoqda. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'ining yagona stavkada qo'llanishi ijtimoiy adolatni kuchaytirish imkoniyatlarini cheklab, fiskal tizimning ijtimoiy funksiyasini to'liq ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda.

Tahlil shuningdek hududlar kesimida soliq tushumlarining sezilarli farqlanishini ko'rsatdi, bu esa mahalliy soliq siyosatini diversifikatsiya qilish, yer va mulk soliqlari stavkalarini iqtisodiy faollik darajasiga moslashtirish zaruriyatini kuchaytiradi. Soliq ma'murchiligida raqamlashtirish jarayonlari jiddiy natija bermoqda, biroq yashirin iqtisodiyot ulushining yuqoriligi va soliq imtiyozlarining ortiqcha ko'pligi soliq bazasini toraytiruvchi omil bo'lib qolmoqda.

Yuqoridagi xulosalardan kelib chiqib, 2026-yil va undan keyingi davr uchun quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

- Jismoniy shaxslar daromad solig'ini daromad miqdoriga qarab bosqichma-bosqich oshirish (masalan, Qozog'istonda joriy etilgan 10–15% tartibida) kambag'allarga soliq yengilligi beradi va yuqori daromadlarni ko'proq soliqqa tortadi. Bu kelajakda muqobil daromad yo'qotishlar uchun qaror hisoblanadi;
- Ayni damda O'zbekistonda ayrim xizmatlar (masalan, maktab, ba'zi tibbiy xizmatlar) QQSdan ozod. Bu imtiyozlarni qayta ko'rib chiqish va ularni qisqartirish zarurati mavjud. Biroq aholi boquvchilari uchun maxsus kompensatsiya mexanizmi (masalan, "Social Cashback") saqlanishi muhim. AQSh tajribasida o'xshash - aholining eng kam daromad qismlariga mo'ljallangan subsidiyalar orqali soliq yukini qisman yengillashtirish amaliyoti bor;
- Hozirgi normativ qiymatlar o'zgarmasligi joriy inflatsiya sharoitida real nazoratni zaiflashtiradi. Prezident farmoni bilan 2024-yil uchun belgilanganidek, har yili yer va mulk soliqlarini inflyatsiyaga bog'lab ko'tarish (indeksatsiya) amaliyotini tiklash lozimlex.uz. Bu yer solig'idan tushumlarni oshirishga va spekulyativ yer egalariga qarshi kurashishimizga yordam beradi;
- Elektron hisoblash tizimini (E-soliq, E-invoicing) mukammallashtirish va taqsimlangan soliq-axborot tizimini kuchaytirish orqali soliqqa tortishni aniq va oshkora qilish zarur. 2025-yildan boshlab joriy etilgan "Ochiq byudjet" portali orqali soliqlar taqsimotining shaffofligi orttirilyapti. Soliq imtiyozlarini onlayn qayd etish va kuzatish hamda soliqlarni avtomatik qayta hisoblash mexanizmlari joriy qilinishi taklif etiladi. Shu bilan birga, soxtalashtirilgan chegaraviy baholar va muomalalar darajasini kamaytirish uchun faol ravishda mol-mulkni qayta baholash jarayonini kuchaytirish kerak;
- Sanoatga oid imtiyozlarni ko'rib chiqish va foya keltirmaydigan, hududdan tashqariga chiqmaydigan korxonalarga berilgan imtiyozlarni qisqartirish lozim. Masalan, imtiyozli elektr energiyasi tariflarini qishloq xo'jaligiga hamda eksport qilinmaydigan mahsulotlar ishlab chiqarishga cheklash tavsiya etiladi;
- Aholi zich bo'lgan hududlarda (Toshkent, viloyatlar) o'rtacha daromad yuqori, shuning uchun mahalliy byudjetga moliyaviy mustaqillik beradigan soliqlar (masalan, yer solig'i) darajasini mahalliy xalq deputatlari o'tkazmalari doirasida nazorat qilish muhim. Bu masalani tartibga solish uchun amaldagi "Qonunchilikda belgilangan chegaralar" mexanizmini aniq belgilash tavsiya etiladi.

Ushbu tavsiyalar soliq bazasini kengaytirish va samaradorligini oshirishga qaratilgan bo'lib, ijtimoiy barqarorlikni saqlagan holda byudjet tushumlarini oshirishga xizmat qiladi. Soliq siyosatini doimiy nazorat qilib, real sektor va aholining ehtiyojlarini hisobga olgan holda yangilab borish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va Moliya Vazirligi. "Fuqarolar uchun byudjet: 2026 loyihasi.
2. Baker & McKenzie (InsightPlus), "Kazakhstan: New Tax Code" (02.09.2025), https://insightplus.bakermckenzie.com/bm/tax/kazakhstan-new-tax
3. Kaplow, L. (2008). The Theory of Taxation and Public Economics. Princeton: Princeton University Press.
4. PWC va OECD ma'lumotlari. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/_publications/reports/2025/06/revenue-statistics-in-asia-and-the-pacific-2025 countrynotes_0a069779/kazakhstan_70e0f6e2/788322f9-en.pdf
5. Foydani optimal soliqqa tortishning nazariy asoslari. (2024). Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting, 4(08), 85-92. https://doi.org/10.55439/AFA/vol4_iss08/472
6. O'zA (uza.uz), "Asosiy soliq stavkalari o'zgarmaydi" (2025), https://gov.uz/oz/imv/news/view/105279
7. PwC Global Tax Summaries: "Poland - Corporate/Individual/Other taxes" (2023), https://taxsummaries.pwc.com/poland/corporate/other-taxes
8. O'zbekiston Respublikasi Qonuni "2024-yil uchun soliq siyosatining asosiy yo'nalishlari" (QR-891-sonli, 28.12.2023)
9. World Bank/Global Economy Database - "Tax revenue (% of GDP) – Uzbekistan.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz